

Irano: Rompo kun Totalisma kaj Religia Dominado

Didier Idjadi

En [Adogma](#) 2024/1-2 N-ro 12-13 , paĝoj 98 ĝis 106

Eldonoj [Asocio de Liberpensuloj de Francio](#)

ISSN 2494-6567

ISBN 9782956877462

DOI 10.3917/adog.012.0098

Artikolo havebla rete ĉe <https://shs.cairn.info/revue-adogma-2024-1-2-page-98?lang=fr>

Malkovru la enhavtabelon de ĉi tiu numero, sekvu la revuon retroŝte, abonu...
Skanu ĉi tiun QR-kodon por aliri la paĝon pri ĉi tiu numero ĉe Cairn.info.

Elektronika distribuo fare de Cairn.info por la Asocio de Liberpensuloj de Francio.

Vi rajtas reprodukti ĉi tiun artikolon ene de la limoj de la uzkondiĉoj de Cairn.info aŭ, kie aplikeble, la terminoj kaj kondiĉoj de la licenco subskribita de via institucio. Detaloj kaj kondiĉoj haveblas ĉe cairn.info/copyright.

Krom se la leĝo alie difinas, la cifereca uzo de ĉi tiuj rimedoj por edukaj celoj estas submetita al rajtigo de la Eldonisto aŭ, se aplikeble, de la kolektiva administrada organizaĵo rajtigita por ĉi tiu celo. Tio estas precipe la kazo en Francio kun la CFC, kiu estas la akreditita organizaĵo en ĉi tiu areo.

Didier Idjadi *

Irano: Rompo kun Totalisma Dominado kaj religia

La Kultura Revolucio en Mensoj: Irano spertas

profundan ŝanĝon. La irana socio spertas procezon de politika kaj religia transformiĝo. Ĉi tiu kultura kredo estas kompleksa kaj kontraŭdira procezo, kiu, kiel tuto, iom post iom repuŝas dominajn tendencojn, dum novaj tendencoj aperas, foje kunekzistantaj kun la malnovaj, foje sendepende, diskrete aŭ rapide. Ĉi tiu kultura fenomeno speguliĝas en la profundoj de la menso, en sociaj sintenoj kaj kondutoj. Sed kio estas kulturo? Ĝi ampleksas la spiritajn kaj materiajn valorojn de loĝantaro: mondkoncepton, literaturon, poezion, filozofion, edukadon, simbolojn, mitojn, arton, arkitekturon, lingvon, religion, homajn rilatojn, hierarkion de valoroj, familian modelon, la rolon de virinoj kaj etnajn tradiciojn. Ĉiuj ĉi tiuj elementoj formas la kulturen identecon de irananoj.

Inter irananoj, ĉi tiu identeco ĉiam konsistas el diversaj, fluidaj kaj konstante evoluantaj tavoloj, rivelante la specifecojn de homa grupo. La irana kultura strukturo baziĝas sur tri ĉefaj tavoloj: unue, la tavolo de antikva kulturo, de Zaratuŝtro ĝis Ferdoŭsio, Ĥajam, Hafizo kaj aliaj; due, la islama tavolo, trapenetrita de ŝijaismo kaj pensmaniero de religia submetiĝo; kaj trie, ekde la Konstitucia Revolucio, tavolo orientita al modernismo, demokratio kaj seksa egaleco. Ene de la unua tavolo, ni spertis vundojn kaj

* Sociologo, akademiano.

Neperfektaĵoj, sed kun la islama tavolo, ni glitis en dekadencan kaj tiranecon, plifortigitajn per sinsekvaj invadoj. Nia historio restis paradoksa: Islamo kaj ĝia malo. Faktoroj de protesto kontraŭ islama dogmismo kaj fanatikeco ĉiam estis multnombraj en nia historio, sed la Konstitucia Revolucio (1905-1911), kaj eĉ pli la movado "Virino, Vivo, Libereco" (2022-2023), intensigis la lukton por marĝenigi aŭ malakcepti Islamon.

El sociologia perspektivo, la revolucio "Virino, Vivo, Libereco" markas gravan turnopunkton en nia historio kaj konsistigas la komencon de kultura kaj socia rompo. Ĉi tiu revolucio formiĝis kiel reago al la subpremo trudita al virinoj, transformante virinojn kaj junulojn en aktivan forton ene de ĉi tiu revolucio, kaj defiante religian potencon same kiel tradiciajn normojn kaj strukturojn. La murdo de juna virino, Jina Mahsa Amini, provokis nacian koleron, kaj la irana spirito ribelis kontraŭ sistemo de fremdiĝo. La irana animo ne povis elteni la murdon de juna virino fare de la religia polico.

Ĉi tiu ribelo ne estas hazardo, sed la rezulto de sennombraj suferoj kaj doloroj akumultaj en la kolektiva memoro. Dum multaj jaroj, la jura sistemo kaj la parlamento de la mulaoj trudis novajn leĝojn kaj novajn punojn kontraŭ virinoj, daŭrigante persekutadon kaj teroron en la socio.

Hodiaŭ, ĉi tiu movado atingis novajn altaĵojn, penetrante pli profunde kaj iom post iom rompante oficialajn normojn kaj valorojn. Sed kion signifas rompi ĉi tiujn normojn? La oficialaj normoj kaj dominaj reguloj de la socio estas politikaj, islamaj kaj tradiciaj laŭnature, kaj la revolucio mokas kaj subpremas ĉi tiujn religiajn normojn. Danco, muziko, vualoj en fajro, paroladoj kontraŭ la Korano kaj ŝijaismaj imamoj, same kiel diversaj artaj manifestiĝoj, la renverso de turbanoj kaj sloganoj kontraŭ la mulaoj, estas esprimoj de psikologia kaj kultura revolucio kontraŭ la reguloj de Islamo.

Sekulara Socio kaj Sekulara Ŝtato: La

procezo de sekularigo kaj liberigo de la socio de tradicioj rapide progresas en Irano. Ĉi tiu fenomeno komenciĝis per la Konstitucia Revolucio kaj poste disvolviĝis sub la regado de Reza Ŝaho kaj la Pahlavi-dinastio. Ĉi tiu periodo estas markita de kontraŭdiro, kie religia tradicio kaj modernigo malkaŝe kolizias. La ekonomio, universitatoj kaj urboplanado modernigis; nova burokratio kaj novaj sociaj klasoj aperas. Samtempe, "modera" Islamo estas respektata kaj aprezata ene de la diversaj sociaj klasoj, fare de ŝtatoficistoj, civilaj kaj armeaj oficistoj, kaj eĉ de la reĝa familio.

Sed ankaŭ ideologia politika Islamo disvolviĝas.

La intelektuloj kaj artistoj de la tempo estis influitaj de la okcidenta kulturo kaj literaturo kaj konis la diskursojn kaj konceptojn de okcidentaj pensoskoloj. Tamen, ilia konduto estis kompleksa kaj kontraŭdira. Ili restis islamaj, ligitaj al la Aŝuraj ceremonioj, kaj admiris Ali ibn Abi Talib. Ili ofte asociis socialismon kaj Islamon, estis "politigitaj" sen vera historia konscio, indiferentaj pri la islama invado de antikva Irano, kontraŭaj al la cenzuro kaj torturo de la SAVAK, kaj simpatiis kun la ribelo de Ĥomejni kontraŭ la Ŝaho. Malsukcesinte asimili la principojn de demokratio, ili kontraŭis la "usonon imperiismon", rigardis sovetian socialismon en pozitiva lumo, kaj trovis fonton de revolucia romantismo en Kubo. Maldekstraj junuloj komencas la vojon de revolucia gerila milito, dum religiaj junuloj turnas sin al la ŝijaisma ideologio de Ali Ŝariati, fariĝante "muĝahidoj" kaj revoluciaj teroristoj.

La Islama Respubliko ekregis en 1979 kun la ideologio de islama faŝismo. Jaron antaŭ la revolucio, religia atmosfero trafenetris la iranajn socion; iranaj rondoj kaj medioj estis saturitaj de religia retoriko kaj la voĉo de Ĥomejni. La masoj kaj multaj intelektuloj sekvis la mesianan despoton. La sankta kaj la dia fariĝis ĉieaj. Ĉe la fino de la Iran-Iraka Milito, la procezo de distanciĝo de la sakralo akceliĝis, kaj hodiaŭ, sekularigo kaj la liberigo de la socio de...

Religiaj tabuoj estas vaste disvastiĝintaj. Post pluraj sociaj movadoj en la lasta jardeko, la antagonismo inter la despota ŝtato kaj la loĝantaro kreskis, religiaj kaj politikaj tabuoj rompiĝis, kaj religiaj tradicioj kaj normoj iom post iom perdis sian influon.

Religia sankteco, kiu longe kaptis la socion, iom post iom perdas sian influon. La pli konsciaj segmentoj de la socio komencas kredi, ke dia kaj korana sankteco nur servas koruptajn gvidantojn. Laŭ enketo de Gaman Center, nur 32% de irananoj identigas sin kiel ŝijaistoj, tiel rompante la monopolon de Islamo. Enketo de Tony Blair Institute el novembro 2022 trovis, ke nur 26% de urbanoj kaj 33% de kamparaj irananoj praktikas ĉiutagan preĝon (namaz).

La irana socio daŭrigas sian sekularigan procezon, kiu komenciĝis sub la Pahlavi-dinastio, malgraŭ la malsukcesoj kaŭzitaj de la Islama Revolucio kaj la kresko de fanatika islamismo. En la Islama Respubliko, la kreskanta sekularigo de la socio reflektas la malkreskon de religia kredo, la malpliigon de subteno por la reĝimo, kaj la erozion de ĝia socia bazo. La movado Mahsa estas pruvo de tio: historie religiaj urboj kiel Maŝhado kaj Ĥom ankaŭ aliĝis al la revolucio, rivelante la kolapson de konservativaj grupoj favoraj al la reĝimo.

Tio povus ankaŭ signifi pliigon de malkonsento ene de la pli malaltaj rangoj de la sekurecaj taĉmentoj, precipe en la Revolucia Gvardio kaj la polico.

Inter membroj de la pastraro, kiuj rigardas registaran politikon kiel malutilan al religio, kreskas deziro apartigi religion kaj registaron. Religiaj amaskomunikiloj avertis pri la "danĝero de sekularismo en seminarioj", deklarante: "Ni firme malpermesas ĉian malfortigon de la reĝimo." La reĝimo maltrankviliĝas pri la kreskanta distanco inter la pastraro kaj la ŝtato. Tamen, en la Islama Respubliko, religiaj seminarioj, perceptitaj kiel iloj por reprodukti ŝijaisman ideologion serve al la reĝimo, nun estas vaste kritikataj de la socio. Ili fariĝis simboloj de nescio kaj malprogreso, perdinte sian kredindecon kaj respektelecon. Mallonge, sekularizado celas ekradiki, kaj la tendenco al sekulara ŝtato disvolviĝas.

Faktoroj akcelantaj sekularigon en Irano

Faktoroj, kiuj kontribuis al akcelo de la sekulariĝa procezo en Irano, inkluzivas: 1.

La kunfandiĝon de la

registaro kun Islamo kaj la rilatajn krimojn kaj korupton, kio permesis al la socio sperti religian totalismon; 2. La kreskon de kritiko de Islamo, la Korano kaj ŝijaismo per sociaj

retoj kaj la gazetaro, subtenate de sekularaj intelektuloj kaj ateismaj figuroj; 3. La influon de tutmondaj sekularaj valoroj: ideoj pri kritiko kaj satiro, la libera vivstilo de la okcidenta mondo,

novaj vivfilozofioj kaj sekularaj registaroj tra la mondo ĉiam pli inspiras irananojn;

4. La sociajn, psikologiajn kaj kulturajn dinamikojn de Irano, kun kapablo ampleksi modernecon kaj fortan implikiĝon de junuloj kaj virinoj; 5. Renoviĝintan intereson pri la

kultura heredaĵo kaj antikva civilizo de Irano, plifortigante la deziron liberiĝi de islama kaj korana ideologio, perceptita kiel registara heredaĵo.

Irano ŝanĝiĝis. Sub la Pahlavi-dinastio, religiaj figuroj havis kaj politikan kaj religian aŭtoritaton, sed tiu ĉi supereco malfortiĝis. Granda parto de la socio jam ne fidis, aŭ eĉ malestimas, religiajn seminariojn. La implikiĝo de religiaj figuroj en la politika potencostrukturo de la Islama Respubliko, ilia subteno al korupta registaro, ilia fanatikeco kaj ilia morala malkresko kreis abismon inter la pastraro kaj la loĝantaro, kondukante al malkresko de kredo ene de la socio.

Iam respektataj, religiaj figuroj nun alfrontas vokojn por malakcepto, precipe ene de la Mahsa movado, kie protestantoj ĵetas la turbanojn de mulaoj teren, ĉantante " Malsupren la mulaojn! " kaj " Ĉi tiu lando neniam estos libera ĝis la mulaoj malaperos. " Dum sub la Pahlavi-dinastio, politikaj kontraŭuloj etikedis religiajn figurojn kiel "kontraŭimperiismajn" kaj "kontraŭpotencojn", ilia alianco kun politika Islamo, la

Ŝijaisma fundamentismo kaj despotismo igis ilin vektoroj de politika kaj kultura obskurantismo. Hodiaŭ, religio, iam morala gvidilo, estas vidata kiel malamiko de la nacio.

La Korano, iam konsiderata sankta, nun estas kritikata, precipe de junuloj, kiel montras figuroj kiel Majid Reza Rahnavard, kiu antaŭ sia ekzekuto alvokis al forlaso de preĝo kaj la Korano, aŭ artistoj, kiuj malkaŝe parolas kontraŭ religio. Dum homamasoj ĉantis "Vivu la Islama Respubliko" dum la revolucio de 1979, ili nun vidas ĝin kiel reĝimon de korupto kaj subpremo, tial markitan distanciĝon de la religia establo. Unu el la sloganoj ripetataj dum la pasintaj dek jaroj estas "Malsupren kun la Islama Respubliko". Laŭ enketo de la Tony Blair Instituto, 85% de protestantoj en Irano subtenas laikan ŝtaton.

En la kolektiva imago, la potenco de Alaho perdas sian superecon.

Kvankam religio restas ĉeestanta en ĉiutagaj kredoj kaj kondutoj, multaj homoj iom post iom distancigas sin de ĝi. Por signifa parto de la socio, religia fanatikeco malfortiĝas, kaj individuoj sentas sin pli sendependaj rilate al kredo. La antaŭvidita modelo de regado jam ne estas religia aŭ bazita sur la Korano, sed prefere orientita al teknikaj kapabloj kaj fakuloj en diversaj kampoj: ekonomiko, justeco, edukado, kulturo, industrio, sano, medio, moderna juro kaj internacia komerco. Ĉi tiu kunteksto reflektas la antaŭeniron de sekularismo.

La situacio en Irano kaj deziro por sekulara regado, senigita de ĉia religia influo. Sekulara ŝtato implicas la forigon de la Supera Gvidanto, la revizion de la Konstitucio, la forigon de Koranaj referencoj el civilaj leĝoj, la sekularigon de institucioj, kaj la finon de la ekonomia kontrolo de la pastraro super naciaj ekonomiaj agadoj.

Irano spertas gravan transformiĝon, kiu celas ne nur malakcepti politikan Islamon, sed ankaŭ liberiĝi de Korana Islamo, serĉante modernan estontecon, liberan kaj liberigitan de superstiĉo. Por signifa parto de la socio, religio kaj Islamo fariĝis "nigraj truoj".

Ĉi tiu historia turnopunkto markas profundan deziron rompi kun Islamo, kiu maltrankviligas ne nur la Islaman Respublikon, sed ankaŭ

Segmento de populismaj kaj maldekstraj intelektuloj, kune kun religiaj reformistoj, timas pridubi Islamon kaj la Koranon. Kelkaj naciistoj kaj membroj de la maldekstro eĉ preferas cenzuri kritikon de Islamo sur siaj platformoj, tiel konservante bazon en tradiciaj valoroj per sindeteno de alfronti religian obskurantismon.

La estonteco de la irana socio

Kiel ni povas kompreni la iraninan socion? Irano ampleksas plurajn apartajn modelojn. La ribelo kaj revolucio de Mahsa, la virina rezisto kontraŭ la moralecpolico, kaj la malalta balotpartopreno en la elektoj de Raisi, sekvataj de lia atenco kaj la prezidantaj elektoj de 2024, rivelas aktivan kaj dinamikan socion, kiu ne forgesis siajn postulojn. Krome, la irana socio, konsiderata kiel ununura ento, konsistas el tri apartaj modeloj. Laŭ sociologio, ĉi tiuj tri socioj estas "interplektitaj", ĉiu posedante specifan personecon. La socio ĉiam estas kompleksa kaj multdimensia. Tri socioj en unu.

Sociologia Legado de Nuntempa Irana Socio 1. Kiuj estas ĝiaj

ĉefaj trajtoj? La lando, aŭ oficiala socio, estas difinita de la nuna ŝtato, "la Islama Respubliko". Ĝi estas membro de UN je tutmonda nivelo. Religia kaj politika totalismo dominas la socion. Ĉi tiu socio karakteriziĝas per siaj politikaj kaj religiaj leĝoj, sia rentula ekonomia modelo, sia regada modelo bazita sur la Velayat-e faqih (islama juristo), sia subprema aŭtoritato kaj sia domina kaj predanta socia klaso, sia krima moraleco, sia Konstitucio kaj ŝijaisma jurisprudenco, siaj subtenantoj de la imamoj, siaj religiaj mulaoj, siaj malliberejoj, ekzekutoj kaj punoj celantaj konservi la establitan ordon, siaj mensogoj, sia korupto kaj siaj teroraj agoj. Ĝi estas markita de la deziro de sia gvidanto akiri la atombombon kaj militi kontraŭ tutmonda nekredemo, same kiel de liaj murdoj kaj krimoj en la nomo de religio. Ĉi tiu oficiala socio estas la ekstera tavolo de la ĝenerala socio.

Socio 2. Jen la popola socio. Neoficiala socio, kun siaj vundoj kaj doloro, siaj luktoj kaj rezisto, siaj falintaj hijaboj, siaj sekretaj liberecoj, siaj funebrantaj patrinoj kaj homaj-rajtaj aktivuloj, sia malfortigita religia spiriteco, siaj senpovaj imamoj, la insultoj direktitaj al religiaj figuroj, sia inteligenteco kaj ruzeco, siaj protestoj kontraŭ poluado, siaj kantoj de doloro, espero kaj historio. Ĝi portas en si volon por historia rompo kaj revolucio por la libereco de virinoj kaj de vivo. Ĉi tiu socio estas socio de senigo kaj profundaj vundoj.

Socio 3. Ĉi tiu estas la socio de espero kaj revoj. Ni alproksimiĝas al ĝi per psikologio. Ĉi tiu socio formiĝas en la mensoj de homoj, konstruante la motivojn de la aktoroj kaj indikante la finon de la tragedio. Granda evento okazas, kaj ĉiuj esperoj estas haltigitaj. Kio estas la celo? Prospera kaj libera mondo, mondo de racio, filozofio kaj scio, mondo sen limigoj pri la artoj, mondo kie amo estas sen tabuoj, mondo de egaleco inter viroj kaj virinoj kaj harmonio kun la naturo, mondo kun sekulara politika potenco kaj libereco de penso, mondo liberigita de la ideologio de la Korano, Islamo kaj tiraneco, mondo loĝata de modernaj homoj kaj kleraj civitanoj.

La nuntempa Irano definitive malakceptis la unuan socion, la oficialan, brutalan kaj tiranan. Ĉi tiu socio reprezentas nur mallumon, perforton, nescion kaj malbonon. La dua socio, la neoficiala, alfrontas ĉi tiujn defiojn kaj celas transformi la ekzistantajn strukturojn. Ĝi estas konfuzita sed plena de iniciato. Per la ofero de sia juneco kaj la bruligado de religiaj simboloj kaj oficialaj valoroj, ĝi anoncas la komencon de rompo. Tamen, la komplekseco de ĝiaj psikologiaj kaj sociologiaj strukturoj postulas grandegan penon de anstataŭigo. Ĉi tiu socio estas en fluo. La tria socio, kun siaj revoj, eliras el ĉi tiu rompo.

Ĝi bezonas homojn pretajn revolucii ideojn kaj kondutojn. Ni scias, ke kun islamaj aŭ komunistaj valoroj, aŭ kun sklaveco al mono, la socio restas enŝlimigita. Humanismo, civitana libereco, individua kreemo, inteligenta kaj kuraĝa kunlaboro, kritika pensado kaj repaciĝo kun la naturo alportas pozitivan energion al la socio. La klara, potenco, saĝa kaj aŭdaca partopreno de

La multnombraj aktoroj implikitaj en ĉi tiu rompo ofertas promesplenan garantian pri reveno al la mondo de revoj. La spirito de la socio vivas kaj serĉas emancipiĝon.

Notoj

1. SAVAK estis la interna sekureca kaj spiona servo de Irano inter 1957 kaj 1979, sub la regado de Mohammad Reza Pahlavi. Dissolvita dum la Islama Revolucio, ĝi estis anstataŭigita de Vevak en 1984, poste renomita Vaja (Noto de la redaktoro: Fonto: Vikipedio).

2. La Velayat-e faqih aŭ Velayet-e faqih (perse:) estas termino en islama juro signifanta "la gardantoj de jurisprudenco" aŭ "la regado de la kleraj", specifa por Irano. Ĝi povas esti dividita en du partojn: en la araba, wilayat signifas "kuratoreco", kaj faqih rilatas al juristo-teologo. La esprimo do signifas la kuratorecon praktikatan super la komunumo fare de figuro el la pastraro. La kuratoreco de juristoj-teologoj povus esti komprenata kiel aŭ la juristo alprenanta la rolon de estraro aŭ kontrolanta ĝian administradon kun rajto de vetoo (Noto de la redaktoro: Fonto: Vikipedio).